

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetško ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— (Iz Ljubljane) se nam piše: (Vrt kranjske kmetijske družbe na Poljanah.) Ker je dopisnik iz Gorice vrt kmetijske šole obkritikoval, tako je meni na misel prišel vrt kmetijske družbe v Ljubljani. Te dni sem po naključju v ta vrt prišel in mislil sem, da sem v Časlavi na Češkem. Vrt je večidel s krompirjem nasajen, katerega na deželo prav „po ceni“ po 5 gld. cent prodajejo. — Potem je nekaj slabega ovsa in nekoliko prav zanikrne detelje nasejano. Drevesa nijsem našel ni enega, da bi bilo lepo in redno obrezano. Nobeno sadno drevo nema imena. Sicer se moramo čuditi, da kmetijska družba kranjska ta vrt še vzdržuje, ker tako zanemarjen, kakor je, deželi prav nič ne koristi. Krompirja kakor dreves, dobi dežela od druge firme, lepše pa tudi bolj po ceni in, ker so kmetijske in gozdarske šole uvedene, je pač misliti, da bode slavna kmetijska družba ljubljanska ravno tako ravnala kakor je kmetijska družba v Gradcu, ki je svoj vrt prodala. Naša ga more tudi v najem dati in tisti denar, ki se ga tu zastoj potrosi, v prid kmetijstva obrniti. Naj se tedaj kmetijstvo — ne pa osobnost g. Solmajerjeva podpira. — (Da ta dopis resnične reči poroča, vemo tudi iz tega: Uže lani nam je znan rodoljub pravil, da je šel na vrt kranjske kmetijske družbe kupovat mala sadna drevesca; ali videl je samo nekoliko divje rastočih in zanemarjenih cepljencev, o katerih pa vrtar nij znal povedati ali dozoreva sad zgodaj ali kasno, niti kako se imenujejo, niti nič. Šel je proč in bil je

potem na malem botaničnem vrtu, ki ima mnogo manjšo podporo, dobro postrežen. Uredn.)

— (Dolenjska slovenska kmetijska šola) se mora sedaj kot ustanovljena smatrati. 24. junija je deželni odbor kranjski definitivno kupil graščino Grm pri Novem mestu za 70.000 gld. Znano je, da je lastnik g. Smola prej zahteval 85.000 gld. in da je deželni zbor pooblastil odbor, iti v kupu do 80.000 gld. Še 23. junija je lastnik Grma zahteval 80.000 gld., in ker se mu nij hotelo toliko dati, bil je pretrgal vsa pogajanja. Črez noč se je mož premislil. Da se je deželi prihranilo 15.000, resp. gotovo 10.000 gld., ima največ zaslug g. drž. poslanec Viljem Pfeifer, ki je ob svojem času v našem listu dokazal, da Grm nij vreden 80.000 gld., in je to tudi kot izvedenec v seji deželnega odbora zastopal.

— (Iz Ljutomera) se nam piše: Okrajna posojilnica, registrirano društvo z neomejeno zavezo v Ljutomeru imelo je konci leta 1874, celih 393 udov, od katerih je na opravih deležih vplačano vkupaj 7922 gld. 95½ kr. Mej opravih letom odstopilo je 19 a pristopilo 21 udov. Od 393 na konci leta obstoječih opravih deležev, izplačanih je mej tekom leta 19 a priraslo 21. Vsak ud je obvezan na svoj opravih delež od 60 gld. — na leto naj manj 6 gld. — vplačati. — Pri glavnej seji društva dné 2. majnika t. l., katere se je udeležilo 84 udov, bil je društveni račun za leto 1874 pretresovan in odobren. Vsled tega iznašajo za leto 1874 prljemki vkupaj 94.147

gld. 66. kr. a izdavki 91.871 gld. 73 kr. blagajnički preostatek 2.275 gld. 73 kr. Bilanca je: I. Imetje društva: a) gotovina iznaša 2275 gld. 73 kr. b) vrednost v blagajnici nahajajočih se menjic 80.585 gld., — c) vrednost inventara 400 gld. — Torej vkupaj 83.360 gld. 93 kr. II. Dolgovi društva: a) Rezervni fond 881 gld. 84 $\frac{1}{2}$ kr. b) terjatve društvenikov 7922 gld. 95 $\frac{1}{2}$ kr. c) terjatve hranilničarjev 60.436 gld. 87 kr., d) terjatve graške hranilnice 12000 gld. — e) podporni fond 1000 gld. — f) naprej sprejete obresti 1019 gld. 29 kr. toraj vkupaj 83.260 gld. 93 kr.

Udje predsedništva: g. Ivan Kukovec, načelnik g. Matjaš Zemljič, denarničar, g. Jože Gomilšek, preglednik.

Odsek za pregled tega računa: Dr. Anton Mravljak, Dragotin Huber, Vatroslav Mohorič, udje nadzornega svetovilstva.

— (Iz Komende) se nam piše: Da se najdomačije ptice, vrabec, šinkovec itd., tako tudi manje gozdne ptice, divji vrabec, kos, brinjevka, kobilar (Specht) itd., dale sploh koristne ptice, v naših krajih leto za letom redkejšje nahajajo, no, da so nekatere tako redke kakor „bela vrana“, da se uže njih ime pozabljuje, tega nas uči vsakdanja skušnja. Ravno tako razvidno je, da nasprotni zavod, gavranov, skobcev, srak etc. nij manjši ako ne večji od nekaj. — Uzroki temu so dvojni. Taki n. pr. zima, huda ura etc., ki jih ne moremo odpraviti; drugi pak, katerih je naša dolžnost iznebiti se.

Pri nas je ptičje policijstvo sploh v žalostnem stanu, tega se more, žalibože, vsak osvedočiti, kogar ta stvar zanima. Piscec tega pa hoče iz lastne skušnje le na dvoje opozoriti. — Zaredilo se je v zadnem času jeveric toliko, kakor jih ne pomnim iz tistega časa, ko smo jih pasijonirano zasledovali. Ako se le površno opazuje, prepričati se je lahko, da ima jeverica na ptičja jajčka velik „gusto“; toda gujzdu ptice roparice se ne drzne bližati, ko le izpregleda, s kom bi bilo posla, za srditi vrisk obletujoče jo pohlevne male ptičice pak se niti ne

zmeni ne. — Druga žalostna prikazen pa je, da otroci pa tudi odrasteni iz barbarskega veselja ali bedarije, kakor da bi bila ta ptica škodljiva, plenijo po gujzduh koristnih ptic.

Čegava dolžnost bi bila na to paziti, uže sam ve; da bi se lubadar po tem postopanju tudi uničeval, nij treba praviti: nepristranska misel pa menda je, da bi vsak sam sebi in blišnjemu s tem mnogo več pomagal, nego široko se ustiti in prazno besedovati ali pa celo glasovito agitirati, kadar je prepovedano, da ga ne sme nič srbeti. — Prijazno prošnjo pa do vas, predragi učitelji, da bi zopet in zopet poudarjali ne le malim, tudi odrasčnim o navedenej stvari; „kako divje za uho brez ptičice, kako prazno za oko brez mladičice“. Varujmo ptiče!

— (Tomšičev spominek) se bode postavil meseca septembra letošnjega leta. Predsednik dotičnega odbora, g. dr. Karel Koceli, advokat v Krškem je baje uže vse potrebno preskrbel.

— (Dr. Celestinova) knjiga o Rusiji, v nemškem jeziku, obsegajoča 22 pol, je te dni v Bambergovej tiskarni v Ljubljani dotiskana in pride v knjigotrštvo.

— (Iz Amerike) naznanuje neko pismo „Danici“, da je slovenski misijonar J. Čebulj, rojen Kranjec, se one dni vrnil iz divjaških krajev, kjer je zopet bival črez dva meseca, oznanovaje sv. evangelij indijanskim sinovom, starodavnih gozdov, ter jih je krstil blizu 100, odrastelih in malih. Velikonočno nedeljo je maševal pod milim nebom sredi divjaštva ob jezeru „Courte Oreille“.

— (Nemškutarsk časnik v slovenskem jeziku) to je uže stara želja naših narodnih protivnikov. Tudi zadnje dnij so vsi nemški časniki „N. Fr. Pr.“ „Presse“, „Deutsche Ztg.“ „Tagespost“, „Laib. Ztg.“ izdihnili po tacem listu. Svobodno ga ustanovite, a deset pravih naročnikov mu ne dobite od Drave do Adrije.

— (Kresi.) 23. junija je bilo mnogo ljubljanskega občinstva na gradu in na rožniku gledat večerne „krese“, ki so goreli po deželi v jug in sever. Zdi se nam, da

jih je bilo letos menj videti nego po navadi. Nij prav, da se opušča lepa starodavna praslóvanska šega zažiganja kresa.

— (Iz Vidma) se nam piše: Pretečeni četrtek, to je 17. m. m. je imel videmski krajni šolski svet redno sejo. Na dnevnem redu bili ste dve važni točki: 1. volitev načelnikovega namestnika, 2. o zidanji novega šolskega poslopja. — Za načelnikovega namestnika je za šolo vneti gosp. Matija Šušteršič, posestnik na Vidmu izvoljen. — Zarad druge točke z veseljem poročam, da se je gosp. Šušteršičev predlog „sedanjo šolsko poslopje tako prenarediti in toliko dozidati, da bomo z naprej trirazredno šolo imeli“ enoglasno sprejel. Slava!

— (Iz Motnika) se nam piše: 26. m. m. so imeli pri nas posvetovanje za novo šolo. Splošno se upa, da bode stvar vendar enkrat rešena in da končno ubožni in mali naš trg dobi tudi svojo šolo. Okrajni glavar sam je obljubil kacih 1500 gld. iz okrajne kase za šolsko zidanje, dalje bode učitelj dobival svojo plačo iz okrajne kase, ker revna motniška soseska tega ne more dostojno vzdrževati, kajti ona plačuje le okolo 300 gld., pravega davka.

— (Volk.) Od Borovnice se nam poroča 22. junija: V soboto večer se je v temnej senci osreških hoj nad Lazami pasla nič hudega sluteča telica. Kar prikoraka mojster volk, se jej niti ne predstavi kot njen sodnik, nego jo naglo obsodi k smrti iz edinega vzroka, ker njegov glad in požrešnost žrtev zahteva. On meni, da je čas k izvršitvi sodbe ugoden in da se ne smeje dalje čakati, plane na telico, raztrga jo lastnoročno, zavžije boljše dele mesa, in nasiten odlazi v samoti. — Drugi dan so našli Lažani glavo in ostale dele telice na morišči. — Lovec, po imenu Janez Telban, po domače Krepec, iz Dola, prisegel je nad požeruhom, maščevati se, dejal je, na mestu, kjer ubogo žival si umoril, čaka te pogin. In res je bilo tako. — Zviti in prebrisani lovec spravi se v to svrhu včeraj proti mraku na dotično mesto, spleza na hojo, da bi ga štronog manje slediti mogel, pri-

skrbi si trdni sedež mej vejami in primerno dobri razgled na ostanke trupla telice. Ko pipo tobaka nabaše in zapali in puško napne, ne gane se več, tako pazi na volka. Preteče pol ure, preteče cela ura, a nij ga. Zaglasi se zvon Borovniški, na široko oznanujoč po dokončanem delu zaželjeni mir. Zdajci je jelo v grmovji šumeti, težko pričakovani gost se prikaže, približuje se vedno bolj in bolj ostankom usmrtenega živinčeta, nadejaje se, da neprijatelji lovci v tem času nijso nevarni, mirujô; — nakloniti si hočem, kar mi je zadnje ostalo. V tem hipu počí dobro namerjeni strel pogubonosne puške, volk poskoči, strašno zatuli, izgubljen, smrtno zadet stori še nekaj korakov omaga, pade, in bilo je po njem. — Kakoršna življenje, taka smrt. — Hrepeneča želja lovca se je izpolnila, da, še več, on bode za volčjo kožo sladko vince pil. — Volk tehtal je nekaj čez 100 funtov.

— (Iz Bleda) se nam piše o sledečem škandalu, ki se je vršil pri svetoletnej procesiji nedeljo 20. m. m. Ko pride procesija v grajsko cerkev pod vodstvom ribniškega fajmoštra, ki je v obče pri ljudstvu jako priljubljen, stopi v veliki razburjenosti grajski fajmošter, ki pri ljudstvu ne uživa nikake priljubljenosti, pred altar in v pričo cele procesije odvzame ribniškemu fajmoštru štolo in „kóretelj.“ Intrige, ki so mu dale k takemu obnašanju povod, mi nijso znane, a ljudstvo je bilo jako razdraženo in razburjeno, v cerkvi je kar vse šumelo, in celó naše Blejčanke, ki so sploh energične žene, so fajmoštru grozile. Na zadnje je procesija vendar šla dalje še v četrto cerkev, kakor je predpisano, nu duhovnikovo opravilo je prevzel nek očanec, ter je bilo tudi dobro opravljeno, samo, da so se med molitvijo pri ljudstvu čule tudi kletvine nad grajskim fajmoštrom.

— (Toča) je tudi na več krajih po Koroškem hudo pobila.

— (Kmeti upor.) Iz Knežaka na Notranjskem se nemškim listom poroča, da je 11. m. m. zópet do boja prišlo mej 40 kmeti in žandarji, ter logarji graščinskimi. Kedaj

bode vladá poskrbela, da se gozdne razmere uredijo in se konec stori tako žalostnim dogodkom?

— (Znani slepar) Franc Rus iz Ljubljane, o katerem smo uže enkrat pripovedovali v listku, da se je po svetu kot baron Imhof ali sorodnik Hohenwartov klatil in visoke kroge varati znal, bil je te dni v dunajskem Novem mestu na dve leti ječe obsojen.

— (Čuden samomor.) Iz Notranjskega se nam piše: V soboto 12. m. m. šla sta dva brata iz Šentvida v Vipavi, na Nanos v gozd po drva. Ko sta posekala in naložila, šel je mlajši z vozom proti domu, a drugi je ostal še v gozdu. Ko pride mlajši domov, nij bilo še brata, kateri bi bil lahko prej domov došel kakor on, kajti vožni pot je mnogo daljši, nego steza. Minola je noč in nedelja, a starejšega sina nij bilo domov. Pričeli so misliti, da se je morebiti izgubil, kar pa nij bilo verjetno, ker vajen je bil gozdnim potom kakor vsak drugi. V ponedeljek gre zopet eden v ono šumo po drva. Dospevši do prostora, kjer se navadno zájutrka, se vstavi, ter vzame nekaj vina in kruha, katerega je soboj pripeljal, z voza, ter se hoče k nekemu grmu vsesti. Na enkrat zagleda črevlje, kakor vso drugo obleko moško tam na tleh ležati, pogleda okrog — in groza! zagledal je nago moško truplo pri nekem štoru viseti. To mu je bilo zadosti. Pustil je zájutr, voli in voz, ter bežal ves preplašen kričaje proti domu. Obešeno truplo bilo je onega nesrečneža, katerega so za izgubljenega imeli. Predno se je obesil, se je čisto do nazega slekel, ter obleko k nekemu grmu zložil. Zakaj, da je to učinil, to se ne vé. Star je bil 26 let, in — ne prav čiste pameti, torej je uzrok blizu. Razsnela sta ga oče in sin. Mrtev obešen je popolnem stal na levi nogi, z desno se je pa do pol podplata dotikal tal.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Časniki poročajo, da je naš svitli cesar šel v Čeb na Češko ruskega

carja pozdravit, ko se je ta vračal iz Emsa v Varšavo. Rečeni listi pomembo dajo slučaj, da ruski car skozi Avstrijo potuje domov.

„Wiener Tagblatt“ se jezi na češke liste, ki so rekli, da *Slovani ne marširamo proti Rusu*, ter pravi, da Čehi nemajo pravice v imenu Slovencev, Srbov itd., govoriti. No, v tolažbo ali jezo. „W. T.“ bodi rečeno, da se v gori omenje, nem Slovenci popolnem s Čehi v mislih skladamo.

V *Brnu* so vstavili delavci po vseh fabrikah delo od ponedeljka začeni, ker se ne ustanovi nova tarifa za delavsko plačo kakor terjajo. Fabrikanti do denes delavcem nečejo izpolniti želje, ter so jih začeli odpuščati iz službe. Vojaki so v kasarnah pripravljani, ker se je bati uporov delavskih.

Vnanje države.

Iz *Pariza* se brzjavlja „N. Fr. Pr.“ da je demonstracija, katero so nameravali klerikalci narediti pri polaganji temeljnega kamena Montmarterske cerkve, slabo izpala. Prišlo je mej množico in mej demagogi do boja, tako, da je policija nazadnje vse vkup razpodila. 60 poslancev okrajne desnice je bilo zraven. Royalisti so močno hudi na Mac-Mahona.

V *Londonu* je izšel na svitlo Lavouleyev spis: „protestantizem in katoličanstvo“ v angleškeji prestavi s predgovorom od Gladstona. Gladstone pravi, da je v Angliji razširjen nazor, da mlačnost in različni načini verskega tajenja so trdna obramba proti ultramontanizmu. Končno hvali bistroumnost Lavouleyevo, s kakoršno odkriva ultramontanske nakane v Belgiji.

Amerikanci so praznovali v Bostonu 18. junija stoletni spomin bitve pri Burkerschiku, katera jim je svobodo prinesla. Govorilo je več generalov in državnikov slavnostne govore.

Angleškemu „Standartu“ se iz Pariza tudi poroča, da je zveza treh cesarjev razdrta, ker je Rusija odstopila. Nemčija sedaj išče prijateljstva pri Švedih.

Italijanska vlada je Avstriji 22. m. m. odpovedala trgovinsko zvezo od leta 1867., ker je postavno konec te zveze z junijem prihodnjega leta. Ob enem je izrekla željo, novo zvezo skleniti.

Iz *Amerike* se službeno poroča, da je letos žetev slabo izpala, da je letina za eno petino slabša, kakor navadno dobra.

Toča.

Vsako leto se ponavljajo po našej domovini elementarne nesreče, toča in povodnje pokončujejo obširne prostore marljivo obdelane rodovitne zemlje, uničujejo blagostanje zadetih krajev, ter napravljajo na milijone goldinarjev škode na našem narodnem premoženju. Zlasti se toča, odkar po Slovenskem in drugod gozd za gozdom pada, pod sekiro požrešnega človeka, zmirom pogosteje vsiplje, tako da kmetski gospodar v nekaterih nesrečnih krajih uže začinja misliti ná preselitev iz naših v druge inostranske dežele.

V vinogradnih krajih je škoda po toči učinjena tem večja, ker vinska trta, ne samo, da ne rodi v prvem letu, ampak si tudi v drugem letu težko opomore, dosti trsja pa se popolnem posuši. Zato so vinogradniki uže od nekdanj iskali po sredstvih, kako bi pomagali od toče potlačenemu vinskemu trsu, da bi saj v drugem letu zopet grozdja donašal. V poslednjih letih se je nasvetovalo, naj se trs precej po toči obrezuje, pobite mladice naj se porežejo do enega ali dveh ok. Ko ta oka poženo, naj se pusté samo par močnejših mladice trsu, druge pa se otrebijo. Tak svet smo brali v „Weinlaube“ l. 1873. in tudi v „Novicah“ je neki vinogradnik iz Dolenjskega nasvetoval tako ravnanje. Ali pa se je kaj in koliko po tem ravnanji doseglo, o tem nismo niti v „Weinlaube“, niti v „Novicah“ brali kacega poročila.

Zato mislimo, da ustrezemo svojim bralcem, ako priobčujemo pismo, katero nam je došlo od našega slovenskega rojaka in znane patrijota, g. dr. Kopača, odvetnika v Zagrebu, ki je tudi vinogradni posestnik blizu Jaske na Hrvatskem, v katerem pismu nam g. dr. Kopač naznanja svoje lastne izkušnje o gori navedenem ravnanji s trtami od toče pobitimi. Gospod dr. Kopač nam piše:

„Gotovo ne manjša nesreča, kakor pred nekoliko dnevi Konjiški okraj na slovenskem Štajerskem, zadela je lani dne 8. julija ob-

čino Krašičko blizu Jaske na Hrvatskem. Po strašnej burji, ki je stanovanja podirala in najmočnejše drevje lomila, in po toči, ki je poldrugo uro debela kakor kamenje padala, na četvorno miljo okrog oko nij videlo ni zelenega lističa; vse je izginulo — žalostna puščava je uže od daleč popotniku naznanjala minolo nesrečo. Tolike nevihte najstarši ljudje pomnili niso, nikdo nij imel izkustva, da bi znal svetovati, kaj je storiti z vinogradi in sadniki — do kraja pomlačenimi.

V „Weinlaube“ od 1873. leta sicer neki vinogradec iz okraja Novomeškega svetuje obrezovanje — ne vemo, kaj je izkusil do jeseni, ali v našem kraju smo nekateri poskušali svetovano obrezovanje, — no brez vspeha. Slična nesreča proganja uže nekoliko let Novomeški okraj. — Da bi se našel rodoljub od ondot, ki bi slovenskim rojakom priobčil svoja izkustva! Mi smo izkusili, da obrezovanje do kraja potolčenega trsja po načinu v „Weinlaube“ priporočenemu čisto nič ne pomaga — trsje ima še sicer neko prividno životno moč, požene tudi precej mladice, ali če jih tudi odbiraš in le po 2—3 pustiš, ostanejo vendar le preslabe, ne dozore, ter ovenejo. Letos spomladi odpililo se je trsje, dokler je bila skorja oguljena, pa še to nij pomagalo; redko kateri panj je pognal in večjidel le suhi štori molé iz vinograda. Ali iz korenine in slepih očes ležečih blizu zemlje, kjer oča panjev e nij do kraja pobila, porasle so letos lepe mladice, katere uže za prihodnje leto obetajo obilnega rodu.

Ker ravno zdaj pričanja druga cirkulacija sokov, mislim, da ne bi pogrešil, ko bi uničeni trs do zemlje posekal, če nij blizo vsaj kako spavajoče oko; mladice brzo porastejo — če se te odbirajo in le 2—3 ostanejo, bodo le močnejše, in ako bode lepa jesen in zima ne bode prehuda, lahko dozore za bodoče leto — se vé, da ne bode močan reznik, na dva oka bi se pa vendar le mogel rezati. Ravno zdaj, ko pričanja druga cirkulacija sokov, bilo bi dobro, da se trsju in sadnemu drevju pognoji. Kar se posebno tiče sadnega drevja, to slive ne

preživé slične nevihte, in dobro bode storil, ki uže zdaj skrbi za sadnice, če neče, da jedno leto izgubi.

Pri tej priložnosti še konstatiram, da se je vse na okolo Žumberka na Kranjskem in Hrvatskem zadnja tri leta toča vdomačila, kjer je prej nikdar nij bilo. — Kaj je temu krivo?

Gospodarske stvari.

Bučela.

kako se spolno razvija in kako živi.

(Prirodopisna študija, spis. J. Ogrinec.

Seme ali sperma je bela tekočina, katera, ako jo pogledaš skozi drobnogled, v sebi zadržuje premnogo drobnih, gibljivih, tedaj živečih končkov, tako imenovanih spermatozoidov.

Da si homo mogli boljše pretolmačiti različno razvijanje po spolu trovrstnih bučelinih pojedincev, naj še nekaj povemo o bučelini hrani v obče.

Kakor je znano, hranijo se bučele z médom in cvetnim prahom. To uživajo z nekoliko vodo, ter deloma za svoje lastno vzdrževanje potrebujejo, deloma pa izločujejo tako imenovani hranitbeni sok za zalego matičino in trotovsko. Prvine, iz katerih je sestavljeno bučelino telo, so ogljenec, vodenec, kislenc in dušec, koje torej imajo biti v bučelini hrani, da se njeno telo razviti in vzdržavati zamore. Kemične preiskave so tudi pokazale, da méd zares zadržuje prve tri gori omenjene prvine, a cvetni prah, da ima dušca. Preiskava in ob enem izkustvo pa tudi potrjuje, da obedve vrsti te hrane potrebuje bučela za svoje vzdrževanje. Ker pa dušca nij v médu, sledi, da bučele ne živé samo ob médu, ampak tudi ob cvetnem prahu.

Za nabiranje in prebavljanje imajo bučele delavke 2 želodca in tako imenovano ščetko na zadnjih nogah. Prvi želodec leži jim v začetku, drugi v sredi zadka. V prvem prinašajo médeno roso in druge sladčice. Ker je médena rosa iz početka še vodena, jemljó jo bučele navadno preko noči iz lončkov še enkrat v prvi želodec, kjer jo izčistijo in stopram ondaj, kakor prvokrat bruhanjem izlijo v satje. Tak trši méd zadelajo potem s pokrovi, kar tudi pripomaga, da méd dalje časa nepokvarjen ostane.

Druga bučelina hrana je cvetni prah. Za nabiranje tega je delavkam gornji člen stopala povečan, vdobljen in ščetičast. Ž

njim oterajo prah s cvetja, ter ga v razno, bojastih bunčicah donášajo in zgnetajo navadno v dolje strane satja. Navadno ga oblijo z médom, predno ga odenó s pokrovci. Vendar se bučele vse bolj brinejo za nabiranje méda kakor prahu. Sem ter tja namreč, kadar je posebno dobra paša, prinašajo sicer prah in méd, a odlagajo samo méd. Nekateré, kakor da ne bi utegnile otrebiti si prah raz nóg, izletavajo ž njim zopet ven, ter ga odložé še le tedaj, ko prestane médena rosa. Vrh tega spravljajo méd vedno v gornje strane satja, kjer je varnejši pred tujimi sovražniki.

Drugi, pravi želodec služi bučelam samo za to, da vá nj vzeto hrano prebavljajo. Ako vžijo samo toliko hrane, kolikor je trebajo za lastno življenje, je ta hrana vzdrževalna; nasproti, ako je več vžijó, postane jim ta obilica proizvodna ali tvorna hrana, katero potem pretvarajo ali v vosek, ali pa v tako zvani hranitbeni sok. Ako jim namreč obilica hrane v želodcu po polnem prebavljena preide v kri, potem narejajo satje. Vosek se jim izločuje iz tolstnjeka (Fettkörper), ki kot dodatek k prebavilom, obkoljuje črevo in z večma izpolnjuje trebušno votlino. Vosek jim v podobi drobnih tablic leze izmej pojedinih kolobarčekov zadka, od koder ga bučele s petami zadnjih nog odjemljejo in zlepe v obliki šesterokotnih lončkov, tako, da v kolikor mogoče malem prostoru zgradijo kar največ lončkov, kar zopet dokazuje njihovo umotvornost.

Za hranitbeni sok prebavljajo méd samo toliko, da ga očistijo najgrobijih, za hrano nesposobnih tvarin. S tako, dosta tečnejo hrano pitajo potem trotovsko in matičino zalego. Ta zalega, dokler še skrčena leži v lončkih, dobiva hranitbenega soka, kakor hitro pa se po konci zravna, dobiva tudi méd in cvetnega praha. Matičina zalega pak se ves čas razvijanja pita samim hranitbenim sokom, in sicer ne samo s krepkejším, marveč tudi tako preobilim, da ličinke kar plavajo v njem in ga vsega še ne pojedó.

Panj, ki je tako preskrbel se z obilno hrano, z nasadom novih 8 do 16 mati, do 800 trotov in velikim številom mladih delavk, pripravlja se potem za rojenje. Odslej slabše leti. Delavke trdo zbite séde proti zadnjemu koncu panjú na orumenelem satji pričakovaje vzajemne selitve. Obično za blazega jutra se na enkrat vznemirijo, letajo ven in noter, dokler se kmalu potem roj vspé iz panjú. Samo ena, stara matica je le-tem prvem roji,

pa bučelam diši od daleč, in vse se vsedejo tjakaj, kamor ona.

Ako se pri rojenji matica slučajno izgubi, razprše se bučele po zraku, ter iskaje jo rahleje in žalostneje brenčé. Naposled se povrnejo v stari panj nazaj. Sem ter tja slabo vreme zadrží, za roj pripravljeni panj, da ne more rojiti. Potem delavke časi umoré matico, posebno če je kaj hroma; raje še pa iztrgajo in izmečejo matičino in trotovsko zalego, kar se je nij še izleglo. Tak panj potem ne roji rad in gotovo ne poprej, dokler si nij zastavil novih trotov in matic.

Prvi roj z uže oplodeno (sprašeno) matico v novem panju brž začne delati. Ako je dobra paša, ojači in zaleže se tako, da roji še enkrat po leti.

Kaj pak je z izrojenim starim panjem, v katerem je ostalo nekaj starih delavk, izleglo se mnogo novih in trotov, in navadno šesti dan po prvem roji tudi uže nove matice izlezejo?

Ker po naravnem zakonu more samo ena matica biti in obstajati v panju, zato prva, kakor hitro izleze, gre iskat po panju, kje bi še kaka druga bila. Ko najde matičnjake posedene, vznemiri se in začne „péti“, pa skuša, da bi razdrla matičnjake in pomorila matice v njih. Ali, če je panj še močén, ima nagon k daljnem rojenji, pa zato brani ostale matice. Prosta uže matica pa postane tem nemirnejša in čedalje gostejše popeva. To popevanje je pač znamenje, da se boji dvoboja z družimi maticami, in da namerava bučele zvbíti na drugo rojenje, matice pa strašiti, naj ne izlezejo iz matičnjakov. In te, če tudi uže godne, res ne izlezejo, ampak naredé samo male luknjice, skozi katere pomalajo jezik, da jih delavke pitajo. Ali tudi same pojó nekoliko bolj zamolklo.

Tretji dan potem, ko je panj peti začel, roji drugikrat. V drugi roj izleti večkrat po več matic, a še več pa jih navadno ostane v starem panju. Ako je ta še po sedaj močán, poje neprestano dalje in v treh naslednjih dneh roji tretjikrat, v najboljem slučaju, po treh dneh tudi še četrikrat. V vsakem teh rojev je na prvi mah vsaj ena še neoplodena matica, in vsaj ena taka tudi še ostane v starem panju.

V slučaju, da panj po prvem rojenji ne nameruje več rojiti, tak ne prične peti, ker si izvoli samo eno novo matico, vse druge pa iztrga in izmeče. Ako po drugem, tretjem itd. rojenji panj peti preneha, ti je to znak, da neče več rojiti. Zato si tedaj de-

lavke odberó eno matico, vzemó jo v svojo sredo, na druge pa navalé, gonijo jih iz panju, in pomoré, ako jim ne uidejo. Baš to stori tudi koj prvi dan drugi, tretji itd. roj, tako, da vsi panjevi, ki so za rojenja utegnili po več matic imeti, imajo potem po samo eno.

Vsak tak roj in tudi izrojence pa še nima osigurane bodočnosti, ker mu matica še nij oplodena. V ta namen izleti navadno tretji po pólu dne potem, ko je bila izvoljena, iz panju: gre na „prašenje“. In čudno, delavke, ki se sicer vedno držé matice, takrat pusté samo. Letajo vendar nemirno okolo panju toliko časa, da se matica, sparivši se s trotom v zraku, oplodena povrne. Nekatera mora po večkrat izletati na plemenjenje. Ker je pa bučelina matica najdalje 6 tednov po svojem izleženji oplodljiva, zato ostane za zmirom neoplodena ali jalova, ako se nij v rečenem obroku, bodi si zaradi slabega vremena ali pomanjkanja trotov, sparila in oplemenila. Taka jalova matica sicer tudi leže jajčica (parthenogenesis), iz katerih pak se samo trotje razvijajo, zato: trotovka!

Zanimiv je slučaj, ako matica na prašnji ponesreči in se ne vrne. Bučele pričakovaje jo nemirno mrgolé po panju in tožno šuméc iščejo jo celo prvo noč in še kak dan potem, kasneje pa postanejo tožne, ne izletavajo kaj in pusté vse delo. Ako vračajoča se matica zaide v tuji panj, vlové jo delavke, umoré jo in ž njo tudi vse one svoje bučele, katere so s tujo matico prišle v dotiko in od nje dobile njim nepovoljen duh. Dogodi se, da tudi svojo matico umoré.

Omeniti treba, da panj, izgubivši svojo matico, sprejme drugo tujo, ako se mu taka kmalu podá. Sicer se more takemu osirotenemu panju tudi tako pomagati, da se mu podá iz družega panju satje, v katerem so še jajčica ali vsaj še drobna, mlada zalega. Iz take odgojé si delavke z imenovano boljšo hrano novo matico, ki se pa tudi še oploditi mora.

Panj, ko ima enkrat oplemenjeno matico, more potem napredovati; a trotje, ki se navadno držé v izrojencih, postanejo potem nepotrebni. Bučele jih vendar še trpé, ako in dokler je dobra medena paša in je mogoče, da bi še rojile. V nasprotnem jih napadejo, grizejo in pikajo, ter jih kot nepotrebne žeruhe terajo iz panju, kjer kmalu od hlada in glada toliko omagajo, da jih potem zmagajo in tem laglje pomoré, ker so brez vsake obrane.

Izmej znamenitimi prikazi v bučelinem življenju je njih posebna ljubezen do čistosti. V panji ne trpé ničesar nečistega. Ako ne morejo n. pr. kakega vlezlega polža ali drugega neugodnega mrčesa izvleči iz panju, zazidajo ga sè smolnatim voskom. Ako pak se panj omasti ali osmrdi, tedaj ga zapusté in uidejo.

Enako spomina vredna je njihova težnja za redom. Trpé samo po polnem zdrave bučele. Ako kaka delavka ohromi, ali celo tudi matica, vržejo jo bučele brez usmiljenja iz panju. V strogo monarhičnem, bučelinem ustavu nima za doslužene in za poslovanje nesposobne pojedince pokojnine nikakoršne!

Edino bi v tem mogli bučelo grajati, da njena nikoli nenasitena težnja za medom izvrše se sem ter tja v grabež ali rop. Dogodi se namreč, da panj, ako je dobro uže zanešen, po na enkrat prestali zunanji paši napade drugega v tujem ali tudi v domačem uljniku z namero, oropati mu méd. Napadeni panj hitro po duhu izpozna tuje bučele in postavi se jim junaško na brambo. Hud boj nastane, vsled katerega se večkrat polovica bučel nasprotno pomori. Preslabo braneče bučele pa utegnejo v kratkem izgubiti ves méd.

Edino škodo utegnejo bučele vzročiti sè svojim pikom. Samo delavke imajo želo, matičin ne rani, trotje pak ga nimajo. Želo je sestavljeno z dveh, na vnunji strani nazobčanih resic, kateri sti tako špičasti, da pod povečalom, pod katerim se britvina ostrina kakor hrbet debela vidi, vidite se še popolnem ostri. Na gornjem dnu je želo spojeno z dvema mehurcema, v katerih je otrov ali strup, ki se skozi otlo želo potisniti dá. S dotičnimi mišicami porinè bučela želo v rano, kjer navadno utrgano ostane. Nenadražene bučele navadno pikajo le znoječe se in neznane jim ljudi.

Razume se, da bučele dobro vspevajo le ondi, kjer je skozi leto obilno pašo za nje. Najboljšo biro dobivajo naše bučele pač na ajdi, in tako se tudi slovensko bučelarstvo po največ oslanja na ajdino pašo. Naravno je, da kakor vsaka udomaćena žival, treba tudi bučela umnega gleštanja, da napreduje in prinaša dobička. Vsak boljši bučelar vé, da na konci bučelinega leta utegne samo takó imeti dobre, težke panjeve, ako je mej letom tako ravnal z njim, da so se mu bučele kar naj bolj razmnožile in v glavno pašo se po razrojenji ne raztresle na mnogo slabih panjev: ker en do-

ber panj dobiva več, kakor trije slabi! Kdor tedaj način bučelinega življenja pozna, povodi jih potem tem laglje zdaj na omenjeno dobro stanje, ko imamo panjeve s premakljivimi sataiki, v katerih je smer bučelinega delovanja po polnem v rokah bučelarjevih.

Zlasti kranjska bučela je zbog svoje marljivosti in radega rojenja (tedaj tudi razmnožavanja) na jako dobrem glasu po celej Evropi. Za to je tudi kranjsko bučelarstvo uže na precej visokej stopinji. Navadno naši bučelarji gleštajo bučelo zaradi njenega proizvoda, medu in voska. Pl. g. Langer pa na Dolenjskem pri Novem mestu tera tudi umetno bučelorejo edino zbog bučeloreje same, kot take. On namreč prodaje bučele z oplodenimi maticami za dober dobiček po celej Evropi.

Razne stvari.

* (Svarilo izseljencem.) Ker se baš v poslednej dobi klatijo po vseh deželah našega cesarstva agenti neke braziljske firme, ter pregovarjajo kmete in roko-delce z vabljivimi govori in mamljivimi obljubami, da se izselijo v Brazilijo ali pa v Ameriko, kjer na tisoče izseljenih hrepeni po starej domovini in od lakote in boleznii umira, naj omenimo to-le: pred ne davnem je neka braziljska firma z ondotno vlado sklenila pogodbo, vsled katere v desetih letih pripravi izseljenih v Brazilijo 100.000, in sicer zdravih in delavnih Nemcev, Avstrijcev, Švicarjev, Italijanov, Belgičanov, Švedov in Francozov, ki ne smejo biti čez 45 let stari, izvzemši rodbinskega očeta. Dalje je izseljenje dobrovoljno in nihče ne more zahtevati kake podpore od braziljske vlade.

Tržne cene

v Ljubljani 23. junija t. l.

Pšenica 4 gld. 70 kr.; — reš 3 gld. 10 kr.; — ječmen 2 gld. 40 kr.; — oves — gl. — kr.; — ajda 2 gld. 60 kr.; — pros 2 gld. 60 kr.; — koruza 3 gld. — kr.; krompir 1 gld. 50 kr.; — fižol 5 gld. — kr.; masla funt — gld. 51 kr.; — mast — gld. 50 kr.; — špeh frišen — gld. 40 kr.; — špeh povojen — gld. 43 kr.; jajce po 1 $\frac{1}{2}$ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 27 kr.; — teletnine funt 24 kr.; svinjsko meso, funt 28 kr. — sena cent 1 gld. 25 kr.; — slame cent 1 gld. 10 kr.; — drva trda 6 gold. 40 kr.; — mehka 4 gld. 80 kr.

Loterijske srečke.

Na Dunaji 26. junija: 23. 30. 84. 51. 49.

V Gradcu 26. junija: 38. 87. 43. 68. 85.